

INSPIRATIONSHÆFTE ANSVARLIG UDSKÆNKNING

– 9 lokalområders samarbejde om en aktiv bevillingspolitik

2011

Inspirationshæfte

Ansvarlig udskænkning – 9 lokalområders samarbejde om en aktiv bevillingspolitik

Sundhedsstyrelsen, Borgerrettet Forebyggelse, 2011

1. udgave, 1 oplag. 2011

Elektronisk ISBN 978-87-7104-251-1

Trykt ISBN 978-87-7104-252-8

Manuskript:

Birgitte Dansgaard, Komiteen for Sundhedsoplysning

Faglig redaktion:

Mia Fischerman. Sundhedsstyrelsen

Ekstern arbejdsgruppe:

Svend Ebbesen, Holstebro Kommune

Steen Møller Bach, Esbjerg Kommune

Kaj Frost, Odense Kommune

Maria Bislev, Det Kriminalpræventive Råd

Jan Andersen, Østjyllands Politi

Martin Jørgensen, Dansk Erhverv

Gry Asnæs, Asnæs & Vangstrup Advice

Ronnie Hansen, Musikpillestedet Vega.

Grafisk tilrettelæggelse og vignetter:

Michala Clante Bendixen, www.bendixen.nu

Fotos: Side 20-21: Sundhedsstyrelsen, alle andre Colourbox Royaltyfree

Tryk:

Rosendahls-Schultzgrafisk

Publikationen kan downloades fra Sundhedsstyrelsens hjemmeside www.sst.dk.

Publikationen kan bestilles hos Sundhedsstyrelsens Publikationer

c/o Rosendahls-Schultz Distribution.

Tlf. 7026 2636, e-mail sundhed@rosendahls-schultzgrafisk.dk

Pris: Publikationen er gratis, dog betales porto og ekspeditionsgebyr

Forord

Denne publikation samler de bedste ideer fra 9 kommuner, som har arbejdet med metoden 'Ansvarlig udskænkning'. Metoden er udviklet af Sundhedsstyrelsen med sparring fra en ekstern arbejdsgruppe. Metoden bygger på danske og svenske erfaringer.

Dette hæfte bygger på evalueringen af de 9 lokalområders arbejde.

'Ansvarlig udskænkning' sikrer, at alkoholbevillinger og lejlighedstilladelser bliver en del af kommunens samlede indsats for at forebygge alkohol- og stofproblemer. Det vigtige er, at de mange aktører, der skaber rammerne for unges natteliv arbejder sammen om opgaverne, samtidig med at både ønsker om et godt erhvervsliv og forventninger om et trygt natteliv tilgodeses.

De lokale samarbejdspartnere er kommune, politi, restauratører og uddannelsesinstitutioner. Men også forældre, detailhandel og taxa har deltaget. Samarbejde på tværs med aktører langt uden for kommunens og sundhedsvæsenets grænser kan betale sig. Og det kan lade sig gøre, at fællesskabet tager ansvar og indgår aktivt i at sikre de unge et trygt natteliv.

Kreativiteten er stor. Der bakkes op om at sikre alkohol- og stofforebyggende perspektiver inden for politiets tilsyns- og kontrolopgaver, i kommunens bevillingsarbejde samt i de alkohol- og stofpolitikker, som fx uddannelsesinstitutioner udarbejder. Fremrykning af lukketider for restaurationer, ændret gadebelysning er andre eksempler på ændret praksis.

Vi håber med dette hæfte at inspirere og anspore andre kommuner og deres samarbejdspartnere til at bruge metoden – "ansvarlig udskænkning".

Sundhedsstyrelsen ønsker at takke både den eksterne arbejdsgruppe, som har bidraget til 'Ansvarlig udskænkning', for god og vigtig sparring og ikke mindst takke for god opbakning fra de involverede kommuner.

Jette Jul Bruun, Enhedschef

Borgerrettet Forebyggelse
Sundhedsstyrelsen
December 2011

Indhold

Forord	1
Indledning	3
Kom godt fra start	4
Samarbejdsforum	6
Bevillingsnævn	8
Restaurationsplan og plan for lejlighedstilladelser	10
Politiets tilsyn og kontrol	12
Fælles platform	13
Fælles aftaler.	14
Alkohol- og stofpolitik	16
Kurser og uddannelse	19
Id-kort	19
Samarbejde vedr. de unge	20
Opsummering: Hvor langt er man kommet?	21
Opsummering: Hvilke ændringer er der sket i praksis?	22
Referencer	24

Indledning

Målet med at indføre metoden 'Ansvarlig udskænkning' er et trygt natteliv med fornuftige rammer for de unges færden. Midlerne er samarbejde, dialog, fælles mål og aftaler, uddannelse samt kontrol.

En vigtig del af metoden er, at kommunen etablerer et samarbejde om bevillings-/lejlighedstilladelses-opgaven, der involverer de mange aktører og forskellige interesser på området. Selv om der er forskellige interesser blandt aktørerne, er der også et fælles udgangspunkt i ønsket om at kombinere et trygt natteliv med et godt erhvervsliv i lokalområdet. Relevante aktører i samarbejdet er kommune, politi, restauratører, uddannelsesinstitutioner og de unge. Men mange andre aktører kan være relevante at inddrage – afhængigt af de lokale forhold.

Metoden 'Ansvarlig udskænkning' indeholder en nøje beskrevet opgave- og ansvarsfordeling.

Kommunen opfordres til at:

- etablere og drive en samarbejdsgruppe med de relevante aktører
- beslutte hvorvidt bevillingsopgaven lægges ind i samarbejdsgruppen eller fortsat skal varetages i bevillingsinstans/-bevillingsnævn
- varetage opgaven med at udstede bevillinger med et alkohol- og stofforebyggende sigte
- udarbejde en samlet restaurationsplan med alkohol- og stofforebyggende perspektiver
- invitere lokalområdets restauratører til et årligt dialogmøde.

Politiet opfordres til at:

- udarbejde en samlet plan for lejlighedstilladelser med alkohol- og stofforebyggende perspektiver
- varetage opgaven med at udstede lejlighedstilladelser med alkohol- og stofforebyggende perspektiver
- varetage tilsyns- og kontrolopgaven med alkohol- og stofforebyggende perspektiver.

Samarbejdets opgaver er at:

- etablere en fælles platform med fælles faglig viden og viden om lokalforhold
- indgå fælles aftaler, fx om at undgå hård udskænkning og aggressiv markedsføring
- give inspiration til restaurationsplan og plan for lejlighedstilladelser
- vurdere behovet for og gennemføre kurser fx til restaurationspersonale
- samarbejde om politiets tilsyns- og kontrolopgave
- sikre klare rammer for arbejdet gennem udarbejdelse af lokale alkohol- og stofpolitikker, fx ved kommunen, ved udskænkingssteder og ved uddannelsesinstitutioner
- samarbejde med de unge
- afprøve samarbejde om 16+ id-kort
- følge op på initiativer.

Ni kommuner har i perioden 2010-2011 arbejdet med Ansvarlig udskænkning. De ni kommuner er Bornholm, Faxe, Herning, Holbæk, Holstebro, Kalundborg, Sorø, Stevns og Århus. Kommunerne Holstebro og Århus havde i forvejen arbejdet med Ansvarlig udskænkning i beslægtede projekter: "Byens Natteliv – helt sikkert" fra 2008 og "Trygt Natteliv" fra 2004.

Kom godt fra start

De 9 modelkommuner har grebet samarbejdet om 'Ansvarligt udskænkning' forskelligt an. I de næste kapitler beskrives de bedste ideer og erfaringer med samarbejdet.

I alle modelkommuner har der været arbejdet med alkoholområdet gennem længere tid, og man har blandt andet udarbejdet en alkoholpolitik. Dette er sket som led i Sundhedsstyrelsens projekt 'Alkoholforebyggelse i kommunerne'. Der har derfor været en fælles forståelse af, hvad kommunen kan gøre på alkoholområdet.

Alle kommunerne deltog i inspirationsmødet om 'Ansvarlig udskænkning', som Sundhedsstyrelsen afholdt. Efterfølgende har man i alle kommuner:

- udpeget en tovholder
- etableret en samarbejdsgruppe
- afholdt et opstartsmøde.

Processen med at etablere et godt samarbejde om 'Ansvarlig udskænkning' starter med, at kommunen skal beslutte sammensætningen af samarbejdsgruppen og afgøre, hvordan opgaverne med at udstede bevillinger og lejlighedstilladelser skal organiseres – om opgaverne evt. skal løses i samarbejdsgruppen.

Tro på projektet

Som udgangspunkt havde nogle politikere beskedne forventninger til, at et samarbejde med lokalrådets restauratører, uddannelsesinstitutioner m.fl. kunne komme til at fungere: Var der overhovedet interesse blandt disse aktører for at ændre rammerne for alkoholudskænkning?

Men skepsis blev vendt til positive forventninger, da overraskende mange ville deltage.

Jeg blev positivt overrasket

"Jeg var skeptisk på forhånd. Kommer der noget ud af det? Men min holdning har ændret sig. Restauratørerne mødte op. Opstartsmødet var velbesøgt. Jeg blev meget positivt overrasket."

(Borgmester)

Hold et opstartsmøde

Kommunerne peger på, at det er afgørende at få nøgleaktørerne med fra starten, så der hurtigt kan etableres grundlag for en dialog om, hvordan man kan skabe et tryggere festmiljø i kommunen.

Kommunerne indledte processen med at afholde et opstartsmøde om 'Ansvarlig udskænkning', hvor modellen blev præsenteret, problemer og ideer blev drøftet og opgaver fordelt.

To modeller for opstartsmøde

Der var to modeller for opstartsmøde: et offentligt møde med en bred deltagerkreds, og et mindre møde med færre og på forhånd udpegede deltagere.

Offentlige opstartsmøder

I Faxe og Stevns valgte man at holde et fælles, offentlig opstartsmøde.

Man udsendte mere end 400 invitationer til bevillingshavere, foreninger, ungdomsuddannelser, salgssteder, der sælger alkohol, forsamlingshuse, taxavognmænd, natteravnene og alle andre, der er involverede i salg af alkohol, natteliv og fest. Mødet blev endvidere annonceret og forhåndsomtalt i den lokale presse. På mødet meldte flere forældre sig til at deltage i samarbejdsforum.

Der var et overraskende stort fremmøde – omkring 75 mødedeltagere – med en god debat og efterfølgende opbakning til det videre arbejde.

Fordelen ved de offentlige opstartsmøder er mange deltagere og dermed fokus på alkoholforebyggelse hos en bred kreds af aktører. Det åbner samtidig mulighed for en bredere deltagerkreds i det samarbejdsforum, som efterfølgende nedsættes. Fx melder en forældrerepræsentant sig til samarbejdsforum. Herudover skaber den inddragende facon genhør i pressen. Denne type møde forudsætter en del kommunale ressourcer.

Opstartsmøde for udpegede deltagere

På Bornholm afholdt man møde for udpegede medlemmer med cirka 20 deltagere fra kommunen, politiet, restauratører, HORESTA, detailhandel, Bornholms almene Gymnasium og Bornholms Erhvervsskole samt politiske udvalgsmedlemmer fra socialudvalget og børne-skoleudvalget.

Mødet viste bred interesse fra alle sider for at indgå i et samarbejde og for et lokalt uddannelsesstilbud om Ansvarlig udskænkning.

Fordelen ved opstartsmøder for udpegede deltagere er, at kommunen kan sikre et overskueligt og fleksibelt dialogforum helt fra begyndelsen – uden brug af ret mange ressourcer. Til gengæld skabes der ikke i samme grad offentlig opmærksomhed om alkoholproblematikken som ved de store offentlige møder.

I opstartsmøderne deltog kommunale medarbejdere, politi, politikere, bevillingshavere, repræsentanter fra ungdomsuddannelser og forskellige former for ungdomsklubber og foreninger. I flere kommuner deltog borgmestrene i møderne, hvilket vidner om en høj politisk prioritering af projektet.

Skab faste rammer for samarbejdet

Samarbejdet om 'Ansvarlig udskænkning' bliver mere stabilt – og mindre sårbart over for person-udskiftninger ol. – hvis det forankres i faste aftaler, og der sikres jævnlig mødeaktivitet

Samarbejdet er forankret i vores aftaler

"Samarbejdet her i kommunen har nu kørt i mange år, og det er anerkendt på alle niveauer. Samarbejdet er fx indskrevet direkte i politiets samarbejds-aftale med kommunen. Det giver tyngde og en blåstempling."

(Repræsentant fra politiet)

Der vil ofte være behov for, at kommunens samarbejdsgruppe mødes 2-4 gange årligt. Ofte i starten, og sjældnere når samarbejdet går ind i en driftsfase.

Sørg for fremdrift

Selv om samarbejdet kommer godt fra start, er det vigtigt fortsat at have fokus på fremdrift og nye initiativer. Ellers er der risiko for, at det hele går i stå...

Samarbejdet skal vedligeholdes

"Samarbejdet er i drift, men det skal hele tiden vedligeholdes og udbygges. Vi må ikke hvile på laurbærrene. Vi er nødt til at komme med noget nyt til restauratørerne en gang imellem. Vi kan fx give dem goodwill i pressen, hvis de deltager i kurser eller særlige præventive indsatser."

(Repræsentant fra politiet)

Samarbejdsforum

Alle kommuner har nedsat et samarbejdsforum til at varetage arbejdet med 'Ansvarlig udskænkning', herunder give input til planer for bevillinger og lejlighedstilladelser.

Erfaringer fra samarbejdsfora

Der bør afsættes god tid til, at deltagerne i samarbejdsforum kan udveksle viden, erfaringer og synspunkter med henblik på at nå frem til et fælles grundlag.

Det er vigtigt at sikre tæt sammenhæng mellem arbejdet i samarbejdsforum og bevillingsnævnet, således at tildeling af bevillinger kan ske ud fra tankegangen bag 'Ansvarlig udskænkning'. Det kan fx ske ved, at repræsentanter for bevillingsnævnet indgår i samarbejdsforum.

Der bør afsættes ressourcer til at sikre betjening af samarbejdsforum og til at understøtte de initiativer, som samarbejdsforum sætter i værk.

Deltagere fra kommune, politi, restauratører og uddannelsesinstitutioner

I de fleste kommuner er de kommunale repræsentanter i samarbejdsforum – udover tovholderen – repræsentanter fra områderne SSP, sundhed og omsorg, børn og unge og lidt mindre hyppigt områderne social, kultur og fritid.

Politiet er repræsenteret i alle samarbejdsfora. Restauratører og uddannelsesinstitutioner indgår i de fleste samarbejdsfora. Endvidere er der afhængigt af lokale forhold forskellige andre repræsentanter – typisk fra bevillingsnævn, transportfirmaer og politikere.

I et par kommuner har der også indgået repræsentanter fra dørmændene i samarbejdsforum. En kommune har desuden en engageret forælder med i samarbejdsgruppen, en anden har en repræsentant for detailhandelen.

De eksterne samarbejdspartnere udtrykker generel tilfredshed med at indgå i samarbejdsforum og peger på, at det i mange tilfælde har styrket deres arbejde. Det styrker det forebyggende arbejde, at der opbygges per-

sonlige relationer, som gør det lettere at tage kontakt til hinanden og samarbejde.

Styrker det forebyggende arbejde

At deltage i et samarbejdsforum – og danne tværfaglige netværk med de øvrige – styrker bevidstheden om og mandatet til at skabe gode rammer for alkoholudskænkning. En repræsentant fra en uddannelsesinstitution peger på, at det er en fordel, at der kommer 'pres udefra' i forhold til de alkoholproblematikker, der eksisterer på uddannelsesinstitutionerne.

Gør det lettere at tage kontakt

Aktørernes personlige kendskab til hinanden i samarbejdsgruppen gør det lettere at tage kontakt, når der er brug for det i festmiljøet. Det giver tryghed, og det betyder samtidig, at der i højere grad samarbejdes på forkant af evt. problematiske episoder i festmiljøet, og at evt. uheldige samarbejdssituationer løses hurtigt. Både politi og restauratører udtrykker tilfredshed med de nære samarbejdsrelationer:

Problemerne bliver løst i fred og ro

"Samarbejdet giver mening. Jeg har været her i politikredsen i 21 år og kender hele området godt. Samarbejdet om Ansvarlig udskænkning har givet os gode samarbejdsrelationer til restauratørerne. Det er vigtigt at få sat ansigter på. Når først vi sidder sammen i fred og ro, er det hele meget nemmere at gøre noget ved end i de akutte situationer. Hvis der opstår problemer, skriver eller ringer restauratørerne til mig, fordi de kender mig fra samarbejdsforum, og så kan jeg formidle tingene videre til vore nattepatruljer."

(Repræsentant for politiet)

Vi har fået et fantastisk godt samarbejde

"Jeg synes, at det er et fantastisk godt samarbejde. Alene det at vi har åbnet op med mere kommunikation med kommune og politik er vigtigt. Vi har opbygget personlige relationer (...) Selve konceptet med Ansvarlig udskænkning er ganske udmærket."

(Diskoteksejer)

Medfører ændringer i bevillingspraksis

Når aktørerne mødes i et samarbejdsforum opstår der mulighed for at drøfte rammer for bevillinger og lejlighedstilladelser ud fra 'Ansvarlig udskænkning'. Det kan give inspiration fx til ændringer i politiets bevillings- og tilsynspraksis.

I Bornholm vil man eksempelvis stille krav til ungdomsuddannelserne om en alkoholpolitik, når de søger om lejlighedstilladelser.

Samarbejde inden for de enkelte brancher

Deltagelse i samarbejdet betyder, at repræsentanter inden for de enkelte brancher indgår samarbejde.

Alle uddannelsesinstitutionerne beliggende i Holbæk er således i gang med en fælles proces om at skærpe holdningerne til alkohol på uddannelsesinstitutionerne.

Restauratører etablerer netværk. Således har restauratører i et lokalområde etableret en restauratørforening. Det har betydet, at man taler med kolleger, der ikke efterlever kommunens vilkår om at begrænse hård udskænkning, som kan anspore til umådeholdende alkoholindtagelse ved fx konkurrencer, aggressiv markedsføring over for unge og lignende. Der er også et eksempel på, at dørmænd har etableret et netværk.

Større sammenhæng, hvis der er personsammenfald

Når der er personsammenfald mellem samarbejdsforum og kommunens bevillingsinstans/-nævn, giver det mulighed for, at den forebyggende indsats bliver inddraget i restaurations- og lejlighedstilladelsesplaner samt bevillingspraksis.

Fleere kommuner har netop gennem personsammenfald sikret samarbejdsforum som en vigtig inspirationskilde til arbejdet i bevillingsinstansen/-nævnet og til udformningen af restaurationsplanerne.

Formanden for bevillingsnævnet er også med i samarbejdsforum

"Vi har blandt andet haft den fordel, at formanden for bevillingsnævnet har været med i samarbejdsforum, og det har haft betydning for restaurationsplanen og bevillingerne. Man går ansøgninger igennem på en anden måde, når vi har drøftet 'Ansvarlig udskænkning' med formanden."

(SSP-konsulent, politiker og medlem af samarbejdsgruppen)

Bevillingsnævn

Det er kommunen, der – i samarbejde med politiet – giver alkoholbevillinger og regulerer vilkårene for disse. Opgaven kan typisk være forankret i kommunens økonomiudvalg eller erhvervs- og beskæftigelsesudvalg. Politiet har tilsvarende ansvar for at udstede lejligheds-tilladelser.

Kommunen kan nedsætte et egentligt bevillingsnævn til at varetage denne myndighedsopgave. Nævnet kan bestå af op til seks personer, herunder politiet.

De fleste kommuner havde i forvejen nedsat et bevillingsnævn. Flere af de øvrige kommuner nedsatte eller er på vej til at nedsætte et bevillingsnævn i forlængelse af projektet. Det er en stor og vigtig opgave for bevillingsnævnene at udarbejde en restaurationsplan, se næste kapitel.

To muligheder for at organisere bevillingsopgaven

I projektet blev der lagt op til, at bevillingsopgaven organisatorisk kunne løses i samarbejdsorganet eller som hidtil i et selvstændigt organ.

Ingen af kommunerne lagde bevillingsopgaven ind i samarbejdsforum. Men kommunerne sikrede på forskellig vis inspiration fra og samarbejde med samarbejdsforum.

Det er en god idé, hvis formanden for bevillingsnævnet er repræsenteret i samarbejdsforum. Det giver særlige muligheder for at præge bevillingspraksis.

Bevillinger tildeles i forhold til vores mål om et trygt natteliv

“Jeg deltager som formand for bevillingsnævnet både i samarbejdsforum om trygt natteliv og i kommunens alkoholforebyggelsesudvalg.

Hvis politiet indkalder en restauratør til ‘kammeratlig samtale’, deltager jeg også, og det vil indgå som en del af grundlaget for fornyelse af bevillingen. Restauratørerne vil meget gerne samarbejde med os.

På den måde har vi ændret vores praksis i bevillingsnævnet, så vi hele tiden kan tildele bevillinger i forhold til ideerne med trygt natteliv og ‘Ansvarlig udskænkning.’”

(Formand for bevillingsnævn, med i samarbejdsforum)

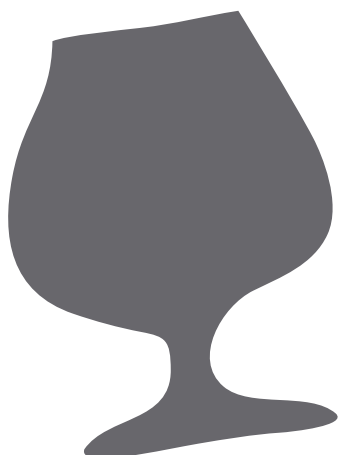
Øget samarbejde med politiet

I kommunen kan man indføre som praksis, at politiet videregiver relevante tilsynsoplysninger til bevillingsinstansen/-nævnet. Oplysningerne kan benyttes i forbindelse med behandlingen af bevillingsansøgninger.

Vi kontakter bevillingsnævnet ved uregelmæssigheder

“Vi har et smidigt samarbejde med bevillingsnævnet. Det gælder fx, hvis vi støder på uhensigtsmæssigheder – ikke egentlige lovovertrædelser – så kan vi drøfte det med bevillingsnævnet.”

(Repræsentant for politiet)

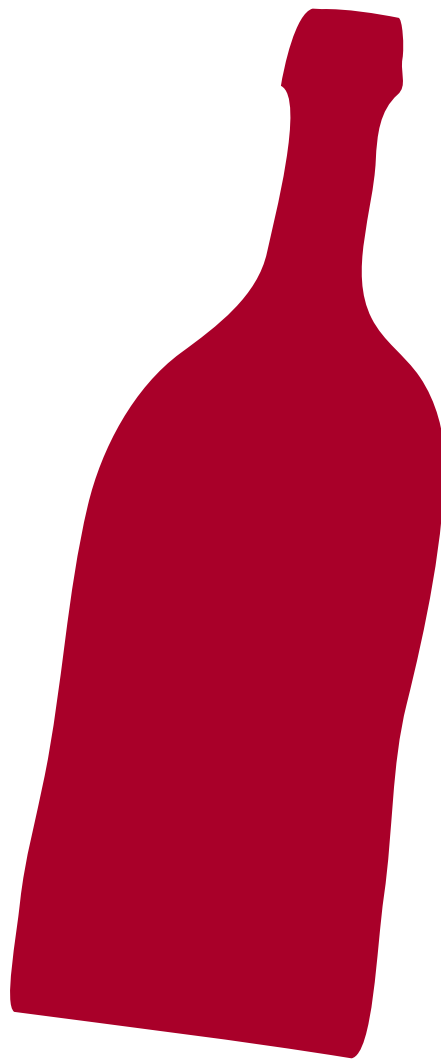
Kan videreføre arbejdet fra samarbejdsforum

Bevillingsnævnet kan overtage opgaverne i samarbejdsforum, hvis det ikke skønnes relevant at fortsætte med et samarbejdsforum på langt sigt. Det kan fx forekomme i små kommuner med ingen eller få uddannelsessteder og restaurationer.

Bevillingsnævn og ungdomsråd overtog opgaverne

Stevns har ingen uddannelsesinstitutioner og meget få restauranter og udskænkingssteder. Efter indstilling fra samarbejdsforum har kommunalbestyrelsen besluttet at oprette et bevillingsnævn, der aktivt forholder sig til bevillingsansøgninger ud fra tankegangen bag 'Ansvarlig udskænkning'.

Kommunalbestyrelsen har også besluttet at oprette et ungdomsråd med repræsentanter fra kommunens fem skoler og ungdomsorganisationer. Ungdomsrådet skal blandt andet arbejde med alkohol. Samarbejdsforum forventes fremover at blive sammenkaldt, hvis der dukker problemer eller sager op, som ikke kan behandles i bevillingsnævnet eller Ungdomsrådet.

Restaurationsplan og plan for lejlighedstilladelser

I modellen indgår, at kommunens bevillingsinstans udarbejder en restaurationsplan og at politiet udarbejder en plan for lejlighedstilladelser med et alkohol- og stofforebyggende sigte. I nogle kommuner indgår planer for lejlighedstilladelser i restaurationsplanen. Andre steder er de to planer adskilte.

Ved at udarbejde en samlet plan med mål og vilkår for bevillingspraksis og for lejlighedstilladelser gives der mulighed for, at de alkohol- og stofforebyggende aspekter udvikles og ses i sammenhæng, og at planerne kan gøres tydelige og synlige for de mange aktører. På den måde kan den samlede plan blive et værktøj i samarbejdet om bevillinger og lejlighedstilladelser og bidrage til at skabe og fastholde et trykt natteliv.

Lokalområdet restauratører, uddannelsesinstitutioner m.fl. kan gennem deres deltagelse i samarbejdsforum sikre, at deres stemme bliver hørt – og i nogle tilfælde få indflydelse på udformningen af planerne. Alle samarbejdsfora har på forskellig vis arbejdet med og givet inspiration til bevillingsinstansens/-nævnets restaurationsplaner og/eller planer for lejlighedstilladelser.

To kommuner havde i forvejen restaurationsplaner. I de øvrige kommuner har 'Ansvarlig udskænkning' sat gang i udarbejdelse af planerne. Fire kommuner har udarbejdet planerne, andre er på vej, en enkelt har endnu ikke taget stilling til evt. udarbejdelse af plan. En lignende udvikling gælder for planer for lejlighedstilladelser.

Formuleres på baggrund af input fra samarbejdsforum

Ved udformningen af planer for bevillinger og lejlighedstilladelser spiller input fra samarbejdsforum en vigtig rolle.

En fordel ved samarbejdsforum er den brede sammensætning af deltagerne, hvor nogle er fagfolk, der kan bidrage med erfaringer inden for det alkohol- og stofforebyggende område – og andre er fx restauratører og taxachauffører, der kan bidrage til diskussionerne med deres førstehåndskendskab til festmiljøets vilkår og problemområder.

Vi ved, hvad der sker

“Vi kan fortælle, hvad der sker ude i nattelivet, og vi har blandt andet fået sat fokus på at rykke lukketider frem. Langsomt er vi på vej mod at rykke lukketiden frem fra kl. 4 til kl. 2.”

(SSP-konsulent)

Samarbejdsforum kan således være en vigtig inspirator til arbejdet i bevillingsnævnene og til udformningen af planer for bevillinger og lejlighedstilladelser.

Restaurationsplanen sætter rammer

Når planerne med bevillinger og lejlighedstilladelser bliver formuleret med et alkohol- og stofforebyggende sigte, er det ikke længere op til den enkelte restauratør at vurdere, hvilke rammer der skal gælde for stedets alkoholudskænkning. Planerne danner et fast grundlag for aktørerne at forholde sig til.

Samtidig bliver det lettere at gå i dialog med de kolleger, der overskrider rammerne.

Nemmere at tale med kolleger, der laver hård udskænkning

“Vi har i kommunen en restaurationsplan, der lægger op til, at vi skal begrænse hård udskænkning. Den gør det nemmere at tale med kolleger, der laver hård udskænkning. Før var det politiet, der kontrollerede os, nu har vi også en slags kollegial kontrol.”

(Diskoteksejer)

Planen angiver vilkår for fornyelse af bevillinger

En restaurationsplan kan indeholde tidsramme for bevillinger. En kommune har eksempelvis ønsket en tæt opfølgning på bevillinger i områder af byen med tætte festmiljøer.

Bevillingerne skal fornyes hvert andet år

“Vores natteliv er primært i midtbyen, og her skal bevillingerne fornyes hvert andet år, så denne bestemmelse vil snart være et vilkår for alle.”

(Formand for bevillingsnævn, med i samarbejdsforum)

Planen kan indeholde krav om en alkoholpolitik

En restaurationsplan og plan for lejlighedstilladelser kan eksempelvis indeholde krav om alkoholpolitik og ansvarlig udskænkning som betingelse for at opnå bevilling.

I en kommune har man således overvejet at gøre det til et vilkår for at få kommunal støtte, at foreningen har formuleret en alkoholpolitik. Ideen er, at udskænkning af alkohol til foreningernes fester skal bygge på ‘Ansvarlig udskænkning’, og at dette kan være en forudsætning for at få støtte.

Inspiration fra samarbejdsgruppen påvirker lejlighedstilladelserne

“Vi har set på forsamlingshusfester og lejlighedstilladelser. Her vender vi sagerne jævnligt, og vi lægger vægt på at kunne rådgive forsamlingshuse og foreninger om, hvordan de skal arrangere ungdomsfester, så de ikke overtræder loven. På samme måde arbejder vi med restaurationsplanen, hvor vi i bevillingspolitikken forsøger at føre vores alkoholpolitik ud i livet.”

(Formand for bevillingsnævn, med i samarbejdsforum)

Politiets tilsyn og kontrol

Politiet fører tilsyn i nattelivet, fx gennem uanmeldte besøg for at kontrollere, at der ikke udskænkes alkohol til unge under 18 år og til stærkt berusede gæster. Politiet kan indkalde restauratører til samtaler, hvis der sker overtrædelser af bestemmelserne.

I flere samarbejdsfora har man drøftet politiets tilsynspraksis. Politiet har orienteret om, hvordan tilsynene udføres, og hvad tilsynene har givet anledning til.

I nogle kommuner har man som praksis, at politiet videregiver relevante tilsynsoplysninger til bevillingsnævnet. Oplysningerne benyttes i forbindelse med behandlingen af bevillingsansøgninger.

Større samarbejde giver bedre resultater

Politiets deltagelse i samarbejdsforum kan få stor betydning for deres samarbejde med restauratører, fordi parterne har fået opbygget en relation, der kan bruges i det daglige arbejde.

Smidigt samarbejde fordi vi kender hinanden

“Restauratørerne ringer fx efter en travl weekend, hvor der har været en episode eller en politipatrulje, der ikke har tacklet en situation hensigtsmæssigt. Det kan vi drøfte i ro og mag.”

(Repræsentant for politiet)

Konkrete ændringer

Samarbejdet mellem politi og restauratører kan fx indeholde udveksling af oplysninger, øget patruljering i gaderne om natten, hyppigere kontrol, hjælp til opklaring af uheldige episoder i nattelivet og vejledning i sikkerhedsforanstaltninger.

Det øgede samarbejde er til gavn for såvel restauratører, uddannelsesinstitutioner, politi og gæster i festmiljøet.

Vi er blevet medspillere i stedet for modspillere

“Specielt med politiet har vi fået et rigtigt samarbejde. Vi samarbejder om oplysninger. Vi mødes en gang imellem, og der er en gensidig respekt. De kørende patruljer kommer forbi, når vi åbner fredag-lørdag, og vi hilser lige på betjentene og får deres direkte nummer, hvis der brug for at tilkalde dem. Det giver en tryghed.

Vi har også haft politiet hernede og gennemgå vores overvågning. Hvis der har været en episode hernede, får politiet lige et usb-stik med sekvenser fra kameraerne. Så er sagerne typisk opklaret nærmest med det samme. Vi har også en ordening med, at nye betjente kommer forbi og hilser på os og ser, hvor nødudgange er. Så kender de stedet. Vi har fået politiet som en medspiller og ikke modspiller.”

(Diskoteksejer)

Mere skarpe på, hvornår fester skal være lukkede

“Vi har haft glæde af samarbejdet i forhold til uddannelsesinstitutionerne. Vi har sammen med uddannelsesinstitutionerne fået klarhed over, hvornår der holdes lukkede og åbne fester, hvor fremmede kan deltage. På den måde er der kommet styr på reglerne så unge under 18 år ikke kan købe alkohol ved åbne fester. Det er der sat en stopper for nu.

Uddannelsesinstitutionerne er blevet meget skarpere på, hvordan festerne skal holdes, og restauratørerne finder det positivt, at vi som politi regulerer området. Det er ikke rimeligt, at helt unge kan drikke sig i hegnet til en skolefest, samtidig med at restauratørerne får bøder for at udskænke til de samme, fordi de ikke er gamle nok.”

(Repræsentant for politiet)

Fælles platform

Et vigtigt fundament for samarbejdets virke er at der dannes en fælles platform for fælles viden om alkoholområdet, og hvad der sker lokalt.

Brug tid

I alle samarbejdsfora er der derfor brugt megen tid på drøftelser med henblik på at finde en fælles platform. I et interview med en repræsentant fra politiet udtrykkes vigtigheden af at arbejde i samme retning.

Vi når resultater, når vi arbejder sammen

“Vi har rigtig gode erfaringer med ‘Ansvarlig udskænkning’. Det skyldes ikke mindst vores relationer med vores eksterne samarbejdspartnere. Vi opnår resultater, når vi arbejder i samme retning. Vi har samme indgangsvinkel som kommunen til restauratørerne. Vi har en fælles front – som politi er vores udgangspunkt lovene. For kommunen er det forebyggende og sociale aspekt udgangspunktet.”

(Repræsentant for politiet)

Brug deltageres kompetencer

For at skabe et vidensbaseret fundament at tage beslutninger på er det gavnligt at lade deltagere med forskellig faglig baggrund bidrage med oplæg fra deres fagområder.

I flere samarbejdsfora har politiet fremlagt statistikker over alkoholrelaterede ulykker og voldshandlinger, og SSP-konsulenter har fortalt om forholdene blandt de unge i nattelivet. Man har også trukket på Sundhedsstyrelsens publikationer, herunder ‘Tal på alkohol i kommunerne’.

Få også tilført viden udefra

Oplægsholdere fra andre organisationer og med viden om alkohol- og stofområdet kan bidrage til yderligere at kvalificere drøftelser og skabe fælles platform.

Oplæg fra eksterne fagfolk

I Sorø, Holbæk og Kalundborg har man indledt et samarbejde med Center for Rusmiddelforskning med henblik på at få undersøgt de unges alkoholvaner og holdninger i skolerne. Undersøgelsen er brugt som oplæg til en temakonference for skolerne.

I en kommune har man haft eksterne oplæg om lovgivningen, hvilket har bidraget til at skabe klarhed omkring de juridiske rammer for skolefester – til glæde for skolerne, politiet og restauratørerne.

Når det lykkes at skabe en fælles platform, har deltagerne i samarbejdsforum et godt udgangspunkt for planlægning af en række fælles initiativer.

Fælles aftaler

De vigtigste lokale aktører er – udover kommunen og politiet – restauratørerne, uddannelsesinstitutionerne og foreningerne. Afhængigt af lokale forhold kan samarbejdet også omfatte andre aktører, som fx natteværnene, detailhandel og taxaselskaber.

Aktørerne har meget forskellige tilgange til 'Ansvarlig udskænkning'. Restauratørerne lever af at sælge alkohol i konkurrence med andre restauratører. Politiet skal sikre, at lovgivning i forbindelse med udskænkning af alkohol bliver overholdt. Kommunen har et sundhedsmæssigt og socialt perspektiv på alkoholforbrug. Kommunen har endvidere et ønske om at sikre et godt erhvervsliv, og så er kommunen også selv arrangør af fester for borgerne. Uddannelsesinstitutionerne arrangerer fester for unge, og har en interesse i at regulere adgangen til alkohol på institutionerne til fester og studieture.

Selv om der er en række forskellige interesser, har de mange aktører en stor fælles interesse i at skabe et trygt natteliv.

Målet er – som en formand for et bevillingsnævn har udtrykt det – på den ene side at sikre et trygt og sjovt natteliv og på den anden side sikre, at restauratørerne kan tjene penge. Interesserne er forskellige, men er ikke nødvendigvis modsætninger.

Et vigtigt redskab i arbejdet for at sikre et trygt natteliv kan være fælles aftaler mellem restauratørerne.

Aftaler om ansvarlig udskænkning

Aftalerne kan eksempelvis handle om at begrænse hård udskænkning, som kan anspore til umådeholdende alkoholindtagelse ved fx konkurrencer, aggressiv markedsføring over for unge og lignende.

Aftale om certificeringsordning, der kan bruges i reklameøjemed

I Århus har man gennemført en certificeringsordning, hvor restaurationer og værtshuse kan lade sig certificere på frivillig basis.

Restauratørerne kan efterfølgende reklamere med certifikatet over for kunderne.

Af certifikatet fremgår, at stedet blandt andet forpligter sig til at have en rusmiddelpolitik og forebygge brug af illegale stoffer. Certifikatet er underskrevet af politidirektøren, borgmesteren og Restauratørnetværket i Århus.

Aftaler om fælles handleplaner

De fælles aftaler kan også indeholde retningslinjer til personalet for, hvordan de skal undgå problemer i nattelivet – og tackle problemerne, hvis de alligevel skulle opstå.

Aftale om fælles handleplan ved problemer i nattelivet

I 2007 udarbejdede restauratørforeningen i Holstebro Kommune en politik om stoffer i samarbejde med 'Trygt Natteliv' og projekt 'Narko ud af byen'. Den er netop blevet revideret på Trygt Nattelivs kursus for restaurationspersonalet.

Restauratørerne har deres egne politikker for personalet mht. alkoholindtagelse i arbejdstiden. Nogle har nultolerance, mens andre tillader begrænset indtag. Mht. dørmændene er der på samtlige restaurationer nultolerance over for alkohol i arbejdstiden.

Handleplanen indeholder bl.a. klare regler for, hvornår gæster skal udvises, og at tryghed er en fælles sag for hele personalet.

Alle de restaurationer, der ligger i midtbyen og har med de unge at gøre, er med i restauratørforeningen. Derudover deltager flere restaurationer i de omkringliggende byer, som hører under Holstebro.

Alle støtter op om narkopolitikken, og især dørmandsnetværket bruger handleplanen.

Aftaler om at skabe dialog om 'Ansvarlig udskænkning'

I en kommune har drøftelser i samarbejdsforum ført til oprettelsen af en brancheforening, som skal skabe dialog mellem restauratørerne om 'Ansvarlig udskænkning'.

Vi udveksler erfaringer og samarbejder internt

"Vi har lavet en restauratørforening, hvor vi har lavet erfaringsudveksling med hinanden. Det gør, at vi ikke bare er konkurrenter, men også kolleger.

Og vi har et internt samarbejde, der blandt andet har ført til et dørmandsnetværk, der snakker sammen. Hvis en gæst bliver udvist et sted, bliver vedkommende også udvist alle andre steder."

(Diskoteksejer)

I nogle kommuner udgør spørgsmålet om at begrænse hård udskænkning ikke et egentligt diskussionspunkt for restauratører, idet det indgår som vilkår for at opnå alkoholbevilling. Men samarbejdet om at overholde dette vilkår kan være et samarbejdsaspekt for restauratørerne.

Vi har fået gensidig kontrol

"Før var det politiet, der kontrollerede os, nu har vi også en slags kollegial kontrol."

(Diskoteksejer)

Alkohol- og stofpolitik

I modellen anbefales klare rammer for arbejdet, blandt andet i form af en alkohol- og stofpolitik.

Hvis kommunen, restauranterne, uddannelsesinstitutioner og andre lokaliteter for lejlighedstilladelser fx halballer ikke allerede har en alkohol- og stofpolitik, foreslår Sundhedsstyrelsen, at den udarbejdes.

I samarbejdsforum kan man generelt drøfte udformning af alkohol- og stofpolitikker, og hvordan man kan gennemføre dem lokalt.

For nogle politikområder har samarbejdsforum været direkte involveret i processen med at skabe politikken, hvorimod det på andre politikområder har været en proces for den enkelte aktør.

Ikke alle politikområder har egnet sig for en fælles proces, men der, hvor det er gennemført, har det til gengæld kunne danne fælles ramme for de mange involverede aktører. Alle kommunerne, har som led i projektdeltagelsen udarbejdet en kommunal alkoholpolitik med tilhørende handleplaner på en række områder, blandt andet for tilgængelighed til alkohol.

Også restauranter og uddannelsesinstitutioner har udarbejdet politikker eller igangsat processer, der skal føre til konkret politikudvikling.

Uddannelsesinstitutioner er med

Uddannelsesinstitutionerne er repræsenteret i de fleste samarbejdsfora, hvor man typisk har drøftet udformning af alkoholpolitikker, og hvordan man kunne gennemføre dem lokalt.

I Holbæk har uddannelsesinstitutionerne i en fælles proces i samarbejdsforum arbejdet hen imod at skabe fælles alkohol- og stofpolitikker. Repræsentanter fra de to største uddannelsessteder deltog på direktør- og rektorniveau, herudover har politi og SSP-konsulenten været med i samarbejdsforum.

Samarbejdsforum har spillet en vigtig rolle som facilitator af et samarbejde om alkohol på tværs af institutionerne.

Målene for samarbejdet i Holbæk har været:

- Fælles aftaler mellem kommune, politi og ungdomsuddannelsesinstitutionerne om alkohol og unge.
- Fælles holdning blandt uddannelsesstederne til området omkring unge og alkohol.
- Formidling af de fælles holdninger og aftaler.
- At kommune, politi og uddannelsesinstitutionerne deler viden om de metoder, som virker i forhold til alkohol og unge.
- At uddannelsesinstitutionerne i Holbæk Kommune har udarbejdet en alkoholpolitik inden udgangen af 2011.
- At afprøve og udvikle nye metoder til at de unge har en ansvarlig adfærd med alkohol.

Vores holdninger til alkohol skærpes

“Vi har mødtes nogle gange i samarbejdsforum og drøftet vores holdninger til alkohol på uddannelsesinstitutionerne.

Der er jo to aspekter: dels hvad vi vil give adgang til at drikke til fester og studieture, dels hvad vi gør med elever, der har alkoholproblemer. Vi er i gang med en proces, hvor vores holdninger til alkohol skærpes, og det har samarbejdet understøttet.

Det er en udmærket ide, at nogle udefra faciliterer det samarbejde. Det er jo en del af kulturen, at der drikkes på uddannelserne. Der skal nok komme lidt pres udefra på os for, at der sker noget. Vi har jo problemer med alkohol, og det er vigtigt, at vi gør noget ved det. Måske skal alkohol helt forbydes på uddannelsesinstitutionerne, lige som rygningen. Det kræver nok lovgivning.”

(Repræsentant for uddannelsesinstitution)

I Bornholm har nogle uddannelsesinstitutioner vedtaget en alkohol- og stofpolitik, og flere er på vej, se eksempel side 18. Dette arbejde følges op af politiet, der vil stille krav om alkoholpolitik, når ungdomsudannelserne søger om lejlighedstilladelser.

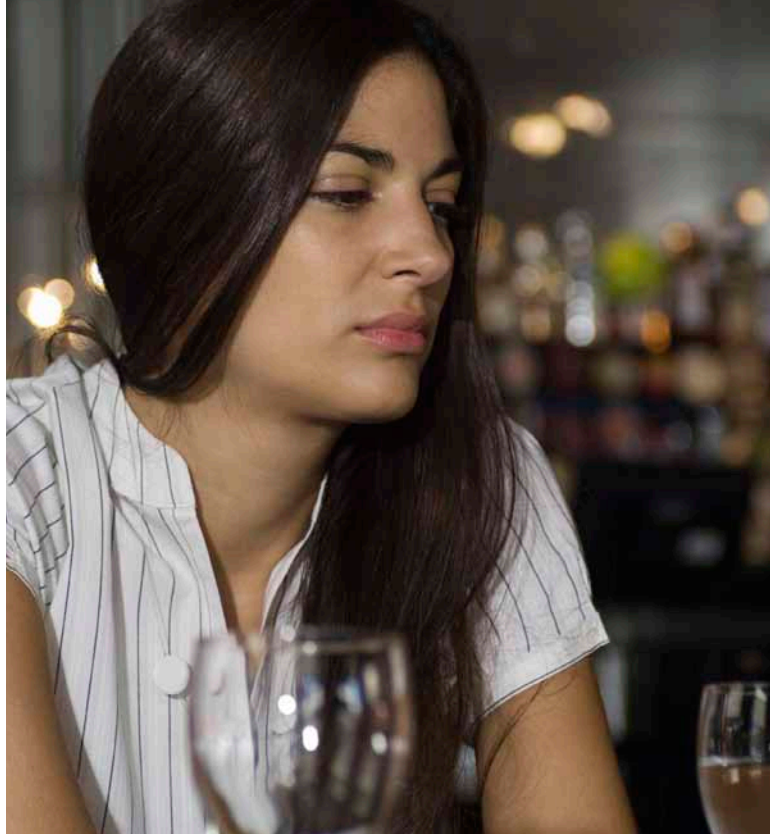
I et andet eksempel er der endnu ikke udarbejdet en egentlig politik, men uddannelsesinstitutionerne er gennem deltagelse i samarbejdsforum blevet mere klare på, hvordan festerne skal holdes. De positive følger har været et intensiveret samarbejde politi og festarrangører imellem.

På restaurationsområdet

I Holstebro udarbejdede restauratørforeningen i samarbejde med 'Trygt Natteliv' en fælles politik vedrørende stoffer.

Når det gælder politik for serveringspersonalets omgang med alkohol i arbejdstiden er politikkerne derimod udarbejdet på de enkelte arbejdspladser. Nogle har nultolerance, mens andre tillader alkoholindtagelse i begrænset omfang. Når det gælder dørmænd, er der nultolerance over for alkohol i arbejdstiden.

I Herning har diskoteksejer udarbejdet en alkohol- og stofpolitik for de ansatte. Politikken involverer både de personalemæssige perspektiver vedrørende alkoholindtagelse i arbejdstiden, men også regler i forbindelse med udskænkning til gæster. Til inspiration for områdets øvrige restaurationer har diskoteksejeren tillige udarbejdet en guide for udvikling af politik.

Eksempler vedrørende alkohol- og stofpolitikker

Eksempel på guide til alkohol- og stofpolitik inden for restaurationsområdet

Guide udarbejdet med restaurationsbranchen i tankerne

En rusmiddelpolitik bør opdeles i følgende punkter:

Formål

- Uddyb hvorfor denne rusmiddelpolitik er vigtig og for hvem den er gældende
- Er der forskellige politikker for forskellige personalegrupper skal dette specificeres

Indhold, afgrænsninger og sanktioner

- Definer rusmiddel og klargør politikken for de to kategorier alkohol og euforiserende stoffer
- Uddyb her de gældende regler for alkohol på arbejdspladsen
- Gør det klart og tydeligt om og i hvilke situationer det er i orden at drikke
- Specificer begrebet at drikke evt. ved mængde eller typer af alkohol
- Klargør hvilke sanktioner der er ved brud på de gældende regler
- Ved forskellige sanktionsformer bør de uddybes og klargøres ved hvilke forhold de træder i kraft
- Uddyb sanktionerne og de videre muligheder for hjælp og vejledning

For hvem er rusmiddelpolitikken gældende og på hvilke tidspunkter

- Hvis politikken kan variere afhængig af arbejdstid, sted, og personalegruppe skal dette udspecificeres
- Er der forskellige sanktioner i henhold til ovenstående skal dette ligeledes uddybes.

Det tilrådes at rusmiddelpolitikken formuleres så klart og entydigt som muligt samt at denne rusmiddelpolitik ses som et forebyggelsesværktøj frem for et trusselsredskab.

Udarbejdet af Bosse, Trygt Natteliv-kordinator for Restauratørforeningen Herning af 2010.

Eksempel på en alkohol- og stofpolitik

Campus Bornholms alkohol- og rusmiddelpolitik

Overordnet politik

På Campus Bornholm tager vi ansvar for hinanden.

Vi forventer derfor, at alle, der har deres gang på Campus, viser omsorg og griber ind i tilfælde af problemer med rusmidler eller får kendskab til at andre har problemer med rusmidler.

Brug af ulovlige rusmidler er ikke accepteret, og det er ikke accepteret at møde påvirket eller at indtage rusmidler på Campus.

Hvis du har kendskab til en kammerat med et rusmiddelproblem, kan du:

- Tale med vedkommende
- Tage kontakt til forældre til personer der er under 18 år
- Tage kontakt til studievejleder, lærer eller rektor
- Opfordre den pågældende til selv at tage kontakt til en ansat som vedkommende har tillid til

Overtrædelse af forbuddet mod rusmidler vil medføre bortvisning fra Campus og kan få konsekvenser for fortsat deltagelse i undervisning.

Regler for alkohol/rusmidler i forbindelse med undervisningstiden

Det er ikke tilladt at indtage eller være påvirket af alkohol i undervisningstiden.

Det gælder også uden for skolens område i undervisningstiden samt ved arrangementer i forbindelse med undervisningen. Det er f.eks. idrætsdage, introture, ekskursioner, studieture og faglige arrangementer samt sidste skoledag.

Det er ikke tilladt at indtage eller være påvirket af rusmidler i undervisningstiden under nogle omstændigheder.

Overtrædelse af reglerne medfører øjeblikkelig bortvisning fra undervisningen/skolen.

Regler for alkohol/rusmidler uden for undervisningstiden

Fredagscafé & skolefester

Ved fredagscafé og skolefester kan der ud over alkoholfrie drikke, kun købes drikkevarer med samme alkoholprocent som øl og vin. Principperne for "ansvarlig udskænkning" er gældende ved fredagscafé og fester.

Elever der optræder beruset og/eller er til gene for arrangementet bortvises, og der kan idømmes en karantæne.

Ekskursioner, studieture og udvekslingsrejser

Udenfor den fastlagte undervisningstid, kan det accepteres, at deltagerne indtager alkohol i mindre mængder. Det er ikke accepteret at optræde beruset, og deltagerne skal møde rettidigt op til alle arrangementer. Det er ikke tilladt at medbringe alkohol på rejsen eller på værelserne.

Rejselærerne udarbejder et regelsæt for hver studierejse, hvoraf det bl.a. fremgår, hvornår eleverne senest skal være på hotellet hver aften (f.eks. kl. 24) samt definerer, hvad der betragtes som undervisningstid, og hvad der er elevernes fritid. Et eksempel på et sådant regelsæt er vedhæftet.

På udvekslingsrejser er det tilladt at indtage alkohol udenfor den fastlagte undervisningstid under hensyntagen til de begrænsninger, som værtsfamilien, værtskolen og værtslandets kultur sætter.

Enhver form for besiddelse eller indtagelse af euforiserende stoffer medfører øjeblikkelig hjemsendelse for egen regning.

Overtrædelse af reglerne om indtagelse af alkohol medfører hjemsendelse for egen regning. Regelsættet for studierejsen beskriver proceduren for en sådan hjemsendelse, herunder hvordan skolens ledelse og forældrene informeres.

Campus Bornholm, marts 2011

Eksempel på regelsæt London-turen

1. Jeg vil møde til tiden og i præsentabel stand til alle de obligatoriske arrangementer på turen. "Præsentabel stand" dækker fysisk tilstand, påklædning og opførsel.
2. Jeg vil møde op til alle aftaler
3. Jeg vil rette mig efter beskeder, såvel fra guider, hotellets personale som fra lærerne.
4. Jeg vil aldrig gå alene i London (altid mindst 2 sammen)
5. Jeg vil ikke indtage alkohol i undervisningstiden
6. Jeg vil ikke indtage alkohol på hotelværelset
7. Jeg vil ikke indtage euforiserende stoffer på hele studieturen
8. Jeg vil holde orden på hotelværelset
9. Jeg vil ikke larme på hotelværelset, og i det hele taget ikke give anledning til klager fra de lokale beboere eller hotellets personale.
10. Jeg vil være hjemme på hotellet senest kl. 0.30.
11. Overtrædelse af ovennævnte vil resultere i sanktioner af forskellig art, afhængig af forseelsens karakter – i værste fald hjemsendelse for egen regning. Rejselærere afgør – i hvert enkelt tilfælde – hvilken sanktion, der træder i kraft.

Med min underskrift bekræfter jeg, at jeg er bekendt med og vil efterleve ovennævnte. Jeg bekræfter endvidere at jeg er bekendt med Campus Bornholms alkohol og rusmiddelpolitik, som jeg har fået udleveret

Dato: _____ Navn: _____

Underskrift _____

Kurser og uddannelse

I modellen indgår, at samarbejdsforum i fællesskab vurderer behovet for uddannelse, fx til personale på udskænkingssteder.

Cirka halvdelen af samarbejdsforaene har gennemført kurser for restaurationspersonale. Indhold i kurserne:

- Principper for ansvarlig udskænkning af alkohol
- Implementering af holdning og politikker på udskænkingsstedet
- Tegn og symptomer på forbrug af stoffer og overforbrug af alkohol
- Konflikt håndtering
- Dørmandskursus.

Antallet af kursusedtagere i kommunerne har ligget mellem 20 og 150. Flere kurser afholdes løbende efter behov i de større byer.

Fra restauratørside er det fremhævet, at det specielt er konflikt håndtering, der er et helt centralt tema for uddannelse af personalet.

Møde for restauratørerne og deres personale

Restauratørerne havde på et netværksmøde givet udtryk for, at de gerne – sammen med deres personale – ville vide mere om tegn og symptomer vedr. alkohol og stoffer. Til dette kontaktede vi Aarhus Universitetshospitals skadestue og fik to skadestuesygeplejersker til at holde oplæg. De fortalte også om, hvornår man skal være bekymret for et rusmiddelforbrug og kontakte skadestuen.

Aarhus Kommunes Misbrugscenter orienterede om brug af stoffer og misbrug, og medarbejdere fra Østjyllands Politis specialpatrolje fortalte om deres patruljering i nattelivet og tilsyn på restaurationer. En af restauratørerne i netværket gav husly til arrangementet, der havde ca. 100 deltagere.

Id-kort

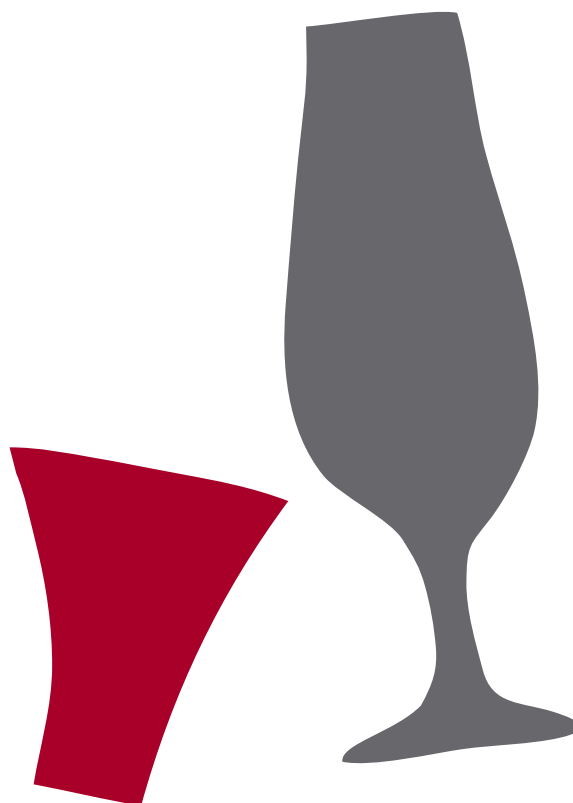
Id-kort til unge over 16 år blev indført i forbindelse med indførelsen af 16-års-aldersgrænsen for køb af alkohol i detailhandlen. Aldersgrænsen er 18 år for udskænkning af alkohol til unge på restaurationer.

Kommunerne har pligt til at udstede kortet efter anmodning fra den unge, og prisen er typisk 150 kr., som betales af den unge.

Som led i 'Ansvarlig udskænkning' kan man overveje at udstede gratis id-kort til unge over 16 år.

I Holstebro udstedes gratis id-kort til unge, og der er voksende interesse for at få kortet.

På Bornholm er det en målsætning i den alkoholpolitiske handleplan, at id-kortet skal bruges som alderslegitimation på samtlige restaurationer. Det er erfaringen, at de unge gerne vil have kortet. Detailhandlen har gode erfaringer med at spørge til id-kort i forbindelse med salg af alkohol til unge. De positive erfaringer har samarbejdsforum formidlet videre til restauratørerne, som forhåbentlig kan blive inspireret til også at efterlyse kortet hos *deres* gæster.

Samarbejde vedr. de unge

Det er væsentligt, at de unge løbende inddrages direkte eller indirekte i arbejdet med at skabe et trygt natteliv.

Workshops og ungdomsråd

I Stevns har man etableret et ungdomsråd efter inspiration fra forældre. Det er tanken, at ungdomsrådet blandt andet skal forholde sig til, hvorledes man kan arbejde med at sikre et trygt natteliv for unge.

Vi inviterede de unge med til workshops

"Jeg har børn, der er på vej ind i den alder, hvor de begynder at drikke alkohol. Jeg interesserer mig for, hvad der foregår lokalt, og mødte derfor op til opstartsmødet om 'Ansvarlig udskænkning' og meldte mig til samarbejdsforum. Her diskuterede vi på de første par møder, hvad vi kunne gøre i forhold til de unge.

Det blev til sidst lidt pudsigt, at vi talte om de unge uden at involvere dem. Her opstod ideen til ungdomsrådet. Vi inviterede herefter unge ind fra skolerne til workshops, hvor vi diskuterede ideen med dem. Det, der trickede os, var, at de unge var superengagerede, disciplinerede og arbejdsomme. Herefter lavede samarbejdsforum et forslag til et ungdomsråd, der nu er vedtaget politisk."

(Forældrerepræsentant i samarbejdsforum)

Temadage

Et par kommuner har gennemført alkoholkampagner på uddannelsesstederne eller afholdt temadage om alkohol og 'Ansvarlig udskænkning' som resultat af drøftelser i samarbejdsforum.

Samarbejde med SSP-konsulenter

Samarbejdet med de unge foregår også typisk gennem SSP-konsulenterne. SSP-konsulenterne er ofte medlemmer af i samarbejdsforum, og kan derigennem inddrage de unge.

Samarbejde på tværs af kommune- og politigrænser

Unge er mobile og fester på tværs af klasser og kommunegrænser. For at skabe tryggere rammer for unge, der pendler til feststeder i nabokommuner, kan det være relevant at samarbejde på tværs af kommune- og politigrænser om etablering af 'Ansvarlig udskænkning'.

Samarbejdet kan give inspiration og stordriftsfordele, fx i forbindelse med afholdelse af kurser, opstartsmøder og udarbejdelse af restaurationsplaner.

Det er vigtigt, at kommuner har samme lukketider

"De unge er jo meget mobile, så det er vigtigt, at alle kommuner arbejder frem mod samme lukketider. Politiet er med til at sikre de samme lukketider i kommunerne, fordi de jo sidder i bevillingsnævnene rundt omkring"

(SSP-konsulent)

Opsummering: Hvor langt er man kommet?

Evalueringen viser, at det er realistisk at arbejde med 'Ansvarlig udskænkning' i kommunen ud fra Sundhedsstyrelsens model, og at kommunerne over en to-årig periode kan udvikle Ansvarlig udskænkning lokalt og forankre indsatsen fremover.

Hvilke konkrete ændringer, arbejdet med 'Ansvarlig udskænkning' har medført i den daglige praksis, kan ses på næste side. Her opsummeres resultater på det organisatoriske og politiske plan.

Resultater

- Alle kommuner har oprettet et samarbejdsforum
- Aktører i 'Ansvarlig udskænkning' har fået større kendskab til hinanden.
- Der er etableret et godt samarbejde aktørerne imellem. Mange finder, at det har styrket deres arbejde.

- Der er skabt grundlag for, at samarbejdet med restauratørerne kan udbygges yderligere, således at flere restauratører bliver aktive i samarbejdsforum.
- Ingen kommuner har lagt opgaven med bevillinger ind i samarbejdsforum. De fleste kommuner har et bevillingsnævn.
- Undtagen et, har alle lokalprojekter vedtaget eller er på vej til at vedtage restaurationsplaner og plan for lejlighedstilladelser med et alkohol- og stofforebyggende sigte.
- Der er etableret kursusvirksomhed for restaurationspersonale i de kommuner, hvor dette er relevant.
- Politiet har indskrevet deres deltagelse i samarbejdsforum i deres generelle samarbejdsaftale med en kommune.
- Restauratører har dannet kollegiale netværk. Restauratørerne har i en kommune organiseret sig i en restauratørforening.
- Nogle restauratører har udarbejdet alkohol- og stofpolitik for egen virksomhed.
- Nogle uddannelsesinstitutioner har vedtaget alkohol- og stofpolitik, andre er på vej. I Holbæk har uddannelsesinstitutionerne lavet fælles proces mod at udvikle alkoholpolitikker og praksis på området.
- En kommune har nedsat et ungdomsråd for mere systematisk og direkte inddragelse af unge omkring alkohol- og stofområdet.

'Ansvarlig udskænkning' er således et godt eksempel på, hvorledes kommunen kan styrke den alkoholforebyggende indsats gennem lokalt samarbejde og uden større forbrug af ressourcer.

Opsummering:

Hvilke ændringer er der sket i praksis?

Som resultat af det toårige samarbejde om 'Ansvarlig udskænkning' er der rundt om i modelkommunerne sket forskellige konkrete ændringer i praksis. Disse opsummeres her.

De alkohol- og stofforebyggende aspekter indgår nu i bestemmelser om lukketid, regler om begrænsning af hård udskænkning, interval for fornyelse af bevilling, ændret køreplan for bymidte i weekender, gadebelysning, ændret tilsynspraksis for politiet m.m.

Disse ændringer, som kan aflæses i regler og ses i praksis, virker både enkeltvis og samlet som katalysatorer for en fortsat udvikling på det alkohol- og stofforebyggende område.

Når der samarbejdes om 'Ansvarlig udskænkning', kan de alkohol- og stofforebyggende aktiviteter indbygges bredt:

- ved politiets tilsynsopgaver
- i forbindelse med planer for byens transport og belysning
- ved udstedelse af bevillinger og lejlighedstilladelse

– og principperne i 'Ansvarlig udskænkning' kan ses afspejlet i restaurationsplaner og planer for lejlighedstilladelse.

Som det fremgår af blandt andet citaterne neden for, er der sket konkrete ændringer i praksis på forskellige områder.

» Ændret lukketid, ændret restaurationsplan og ændret bevillingspraksis

Det har haft betydning for restaurationsplanen og bevillingerne

"I samarbejdsforum har vi diskuteret, hvorledes vi kunne sende signaler rundt i kommunen og til samarbejdspartnere. Vi har blandt andet haft den fordel, at formanden for bevillingsnævnet har været med i samarbejdsforum, og det har haft betydning for restaurationsplanen og bevillingerne.

Man går ansøgninger igennem på en anden måde, når vi har drøftet Ansvarlig udskænkning med formanden. Vi kan fortælle, hvad der sker ude i nattelivet, og vi har blandt andet fået sat fokus på at rykke lukketider frem. Langsomt er vi på vej mod at rykke lukketiden frem fra kl. 4 til kl. 2."

(Politiker, SSP-konsulent og med i samarbejdsforum)

» Ændrede rammer for aggressiv markedsføring af alkohol og udskænkning til unge under 18 år samt ændrede tidsperspektiver for fornyelse af bevillinger

Vi skal have et sjovt og trygt natteliv

"Vores mål er jo, at vi både vil have et sjovt og trygt natteliv, og at vores restauratører skal kunne tjene penge. Vi har – inspireret af tankerne bag Ansvarlig udskænkning – sat nogle rammer for aggressiv markedsføring og udskænkning til unge under 18 år. Som vilkår for at få en bevilling må der ikke opfordres til hurtig og omfattende alkoholindtagelse, der er til fare for gæsten eller andre. Vores natteliv er primært i midtbyen, og her skal bevillingerne fornyes hvert andet år, så denne bestemmelse vil snart være et vilkår for alle.

På den måde har vi ændret vores praksis i bevillingsnævnet, så vi hele tiden kan tildele bevillinger i forhold til ideerne med trygt natteliv og 'Ansvarlig udskænkning:'"

(Formand for bevillingsnævn, med i samarbejdsforum)

➤➤ Ændret samarbejde med festarrangører ved forsamlingshuse og foreninger samt ændret samarbejde med uddannelsesinstitutionerne om åbne og lukkede fester

Vi rådgiver festarrangører

“Vi vil arbejde inspireret af samarbejdsforum, og vi har set på forsamlingshusfester og lejlighedstilladelser. Her vender vi sagerne jævnlige, og vi lægger vægt på at kunne rådgive forsamlingshuse og foreninger om, hvordan de skal arrangere ungdomsfester, så de ikke overtræder loven. På samme måde arbejder vi med restaurationsplanen, hvor vi i bevillingspolitikken forsøger at føre vores alkoholpolitik ud i livet.”

(Formand for bevillingsnævn, med i samarbejdsforum)

Åbne og lukkede fester

“Vi har sammen med uddannelsesinstitutionerne fået klarhed over, hvornår der holdes lukkede og åbne fester, hvor fremmede kan deltage. På den måde er der kommet styr på reglerne så unge under 18 år ikke kan købe alkohol ved åbne fester. Det er der sat en stopper for nu. Det er der sat en stopper for nu.”

(Repræsentant for politiet)

➤➤ Ændret praksis i kommunens tildeling af støtte fra folkeoplysningsudvalget

Foreninger udarbejder alkoholpolitik

I en kommune har man overvejet at gøre det til et vilkår for at få kommunal støtte fra folkeoplysningsudvalget, at foreninger har en alkoholpolitik. Ideen er, at udskænkning af alkohol til foreningernes fester skal bygge på ‘Ansvarlig udskænkning’, og at dette kan være en forudsætning for at få foreningsstøtte.

På Bornholm vil man stille krav om alkoholpolitik, når ungdomsuddannelserne søger om lejlighedstilladelser.

➤➤ Ændrede planer for byens rum og transport

Reglerne for taxakørsel ændres om natten for at forebygge voldelige episoder

Taxa i Holstebro har i samarbejdsforum fremlagt konkrete forslag til at sikre nattelivet. Det var således en erfaring, at der tit kunne opstå voldelige situationer, hvis gæsterne skulle gå langt fra et værtshus til taxaholdepladsen. Man foreslog derfor, at der blev åbnet for taxakørsel over en bro, således at taxaerne kunne køre helt hen til værtshusene. Der er nu opsat spærrebomme på broen. Disse spærrebomme har to lokale restauratører nøgle til, og de styrer åbningen af broen efter aftale med politiet.

På tilsvarende vis er der på taxas opfordring lavet bedre belysning ved taxaholdepladserne. Begge initiativer har erfaringsmæssigt lagt en dæmper på volden.

Referencer

Sundhedsstyrelsen

Forebyggelse i festmiljøer – om alkohol og stoffer, Sundhedsstyrelsen 2005

Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen, Sundhedsstyrelsen 2005

Rusmiddelforebyggelse i praksis. Eksempler fra 14 kommuners arbejde med Narkoen ud af byen. Sundhedsstyrelsen 2007

www.sst.dk/forebyggelse
www.sst.dk/Sundhed%20og%20forebyggelse/Alkohol/Projekter.aspx

Evaluering, ansvarlig udskænkning- 9 lokalområders samarbejde om en aktiv bevillingspolitik. Sundhedsstyrelsen 2011.
www.sst.dk

Trygt natteliv, Holstebro

http://www.dkr.dk/ftp_files/WEBDOX/PDF/dkr_mat_088.pdf
http://www.dkr.dk/ftp_files/WEBDOX/PDF/dkr_mat_089.pdf

Justisministeriet

Offerundersøgelsen
www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning_og_dokumentation/Offerrapport_2008.pdf

Det Kriminalpræventive Råd

Unge, vold og utryghed i nattelivet
www.dkr.dk/ftp_files/WEBDOX/PDF/dkr_mat_155.pdf

Bliv tryk i nattelivet
www.dkr.dk/ftp_files/WEBDOX/PDF/dkr_mat_110.pdf

Unge i byen – tryggere udskækningssteder for unge
www.dkr.dk/ftp_files/WEBDOX/PDF/dkr_mat_059.pdf

Sund By Netværket

15 skridt til forebyggelse af alkoholproblemer
www.sund-by-net.dk/PDF/Alkohol/15%20skridt%20til%20forebyggelse%20af%20alkoholproblemer.pdf

Andre

Ansvarsfull alkoholserving – en metode, FHI 2006

Den kommenterede restaurationslov, Gry Asnæs, Djøfs forlag

Kickstart din restaurant, Gry Asnæs og Annette Vangstrup
www.restaurantejer.dk

Værd at vide om alkoholbevillinger og næringsbreve, Gry Asnæs og Annette Vangstrup, Erhvervsskolernes forlag

Politiet i Midt- og Vestjylland (vilkår for lejligheds-tilladelser)
www.politi.dk/Midtvestjylland

Fester for og med unge. Regler og gode råd til arrangører om udskænkning af alkohol. Gry Asnæs for de syv kommuner i SSP Syd- og Sønderjylland. 2011.
www.esbjergkommune.dk

www.sst.dk

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
Telefon 72 22 74 00
sst@sst.dk
www.sst.dk